

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat Para/Wajakheel, 22 maart 2025/ 22 adar 5785

Exodus/Sjemot 37: 10 - 29, 38: 1 - 20. Tanach blz. 187-190.

Haftara: Jechezkeel 36: 16 - 36. Tanach blz. 1112-1113.

Vertaler: Bram Lagendijk

Coördinatie: Harry Polak

Commentaar: **dr. Sam Berrin Shonkoff**, *assistant-hoogleraar Joodse Studies, Graduate Theological Union, Berkeley*

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Use the link to read the original text in English.

Zes dagen zul je werken

Sjabbat is belangrijk, maar ons gedrag tijdens de overige zes dagen is niet van minder belang voor ons religieuze leven

De Talmoedische uitdrukking *bitoel Tora*, letterlijk 'annulering Tora', verwijst naar de tijd die men besteedt aan de wereld in het algemeen, los van de studie van Joodse teksten. *Chol*, letterlijk 'profaan', verwijst naar de zes dagen van de week vóór sjabbat. Een dergelijke woordkeus suggereert dat religieus leven alleen plaatsvindt binnen de tijdgebonden grenzen van rituelen.

Dit denkbeeld is aanvechtbaar en geestelijk verarmd. Religieus leven is niet een reeks van voorgeschreven handelingen, gescheiden door periodes van alledaagsheid. Voor de diep religieuze mens gaat spiritueel leven altijd door. Rituele momenten reinigen de ziel en stimuleren het individu voor de volgende tijdspanne van hernieuwd bewustzijn en hernieuwde intentie.

Sidra *Wajakheel* herinnert ons eraan dat godsdienstigheid het ritueel overstijgt. Mosjee spreekt de hele Jisraëlitische gemeenschap voor het eerst toe sinds zijn dramatische terugkeer van de berg Sinai. Hij beveelt het volk kort om sjabbat te houden (*Sjemot 35:2-3*) en begint vervolgens aan een lange, gedetailleerde toespraak over de bouw van de Misjkan (Tabernakel).

De rest van sidra *Wajakheel*, alsook een groot deel van sidra *Pekoedee*, is gewijd aan dit grootse project en beschrijft de overweldigende vrijgevigheid van de Jisraëlitische gemeenschap om het te voltooien. Het korte voorschrift van Mosjee over de heilige zevende dag gaat bijna verloren in de details van de constructie: bouwen, smelten, samenvoegen en andere handelingen die verboden zijn op sjabbat. Net zoals het overgrote deel van het leven plaatsvindt naast rituele handelingen, richt het overgrote deel van deze sidra zich op de activiteiten van *chol*.

De mitswa om te werken

Mosjee suggereert dat ons werk in de wereld voor en na sjabbat niet minder belangrijk is dan sjabbat zelf. “Zes dagen kan (...) gewerkt worden”, beveelt hij, “maar de zevende dag, de sjabbat, moet een dag van volstrekte rust zijn (...)”. (*Sjemot 35:2*)

De eerste *mitswa* die Mosjee na de berg Sinai uitspreekt, is dat we elke week zes van de zeven dagen moeten werken. Voor zover sjabbat een oproep is om op zaterdagen te rusten, is het ook een oproep om op alle andere dagen actief te zijn. Vanuit dat perspectief is de ware naleving van sjabbat een altijd doorgaande, levenslange aangelegenheid die gewoonlijk bestaat uit werken.

Dit wil niet zeggen dat sidra *Wajakheel* op zich religieuze rituelen negeert of onderwaardeert. De enkele woorden van Mosjee over de naleving van de sjabbat konden nauwelijks nadrukkelijker zijn. “Iedereen die dan (sjabbat) werkt (*melacha*), moet ter dood gebracht worden”, waarschuwt hij. (*Sjemot 35:2*) Volgens de middeleeuwse commentator Rasji begint Mosjee zijn toespraak over de Misjkan met een waarschuwing over sjabbat om de Jisraëlieten eraan te herinneren dat de Misjkan sjabbat niet overstijgt.

Wat de Misjkan ons leert

Traditioneel wordt de bouw van de Misjkan gezien als een illustratie van wat we niet moeten doen op sjabbat. De rabbijnen hebben de 39 verboden handelingen tijdens sjabbat namelijk rechtstreeks afgeleid van de 39 soorten werk die nodig waren voor de totstandkoming van de Misjkan.

We kunnen dit principe echter ook omgekeerd bekijken. Waar de bouw van de Misjkan toont hoe sjabbat er niet uit zou moeten zien, onthult het ook een direct voorschrift voor onze betrokkenheid gedurende de rest van de week.

Volgens de Midrasj is de Misjkan een microkosmos van de hele wereld. Net als het volk dat de Misjkan bouwde als een goddelijke woning, moeten wij eraan werken om de wereld waardig te maken voor Zijn aanwezigheid. De mate van nauwkeurigheid, zorg en 'ruimhartige vrijgevigheid' (*Sjemot 35:5*) die het bouwproces in *Wajakheel* en *Pekoedee* definiëren, zijn een teken om ons om met dezelfde aandacht en geestdrift te wijden aan ons eigen werk (*melacha*). We moeten ons werk gedurende de week heel serieus nemen.

Elke handeling van *melacha* - wat we ook doen in huis en op kantoor, op openbare plaatsen en in privéruimtes – verandert de wereld op een opbouwende of afbrekende wijze.

Welke vormen van arbeid in het buitenland ondersteunen we wanneer we geïmporteerde goederen kopen? Voor wie een baan buitenshuis heeft, hoe schaadt of helpt ons professionele werk - en dat van onze bedrijven en organisaties - mensen wereldwijd? Hoe gebruiken we ons geld, onze tijd en onszelf om rechtvaardigheid in de wereld na te streven?

Wanneer we met kinderen praten, wanneer we thuis zijn en onderweg, wanneer we gaan slapen en wanneer we opstaan, vragen we onszelf dan af welke spijkers, knopen, sluitingen en vellen we zullen bijdragen aan de Misjkan van de wereld van vandaag? Het zijn deze alledaagse activiteiten die onze wereld tot een Goddelijke woning maken.

Sjabbat is belangrijk, maar ons gedrag tijdens de overige zes dagen is niet minder een deel van het religieuze leven. Sjabbat is wanneer we een stap terug doen en de schepping van de wereld waarderen. *Chol* is wanneer we opstaan en meewerken aan het vormen van die wereld. Vroomheid is niet alleen een weerspiegeling van wat we naleven, maar ook van wat we bouwen.